GESCHIEDENIS DER CACAOCULTUUR IN SURINAME

DOOR

A. REYNE

(Slot)

IV CULTUUR, OOGST EN BEREIDING

7. *Schadelijke insecten. Ziekten*

Als voornaamste insectenplagen worden genoemd:

1) *Boorders* in de schors, waarmee men blijkbaar *Steirastoma* sp. bedoelt, die tegenwoordig cacaotor (de larven „cacaowurmen”) genoemd wordt. De beschrijving van Nepveu, over het boren der larven laat aan duidelijkheid niet te wensen over (zie blz. 69). Dat de „wormen” die in de schors boren zich ontwikkelen uit de eieren, die door een kever daarop gelegd worden, is waarschijnlijk lang aan de aandacht ontsnapt. Nepveu noemt de tor niet.

Ook Guizan (1788) noemt een worm, die onder de schors boort, soms tot het merg doordringt en dan den boom doet sterven.

Blom, die overigens vrij uitvoerig over schadelijke insecten spreekt, noemt de cacaoboorders in het geheel niet.

De plantersvereniging uit de divisie Matappica (1804) had nog een vrij verwarde voorstelling van de „Kacao-worm.” Bij dag zit de „worm” aan den voet van den stam des avonds kruipt hij langs den stam omhoog en vreet de jonge bladeren af; ook knaagt hij aan den wortel. „De boom wat ouder geworden zijnde, houdt deze worm zich veel op onder de bast, en zoo dezelve van tijd tot tijd daarvan niet bevrijd wordt, loopt de boom gevaar van te

sterven". Het laatste slaat blijkbaar op *Steirastoma*-larven, het eerste op andere insecten.

Eerst Teenstra (1853) noemt het verband tusschen de kevers en de larven. „Vooreerst heeft men hier een aschkleurige kapel, die een zeer schadelijke rups in de schors der jonge boomen voortplant; deze kapel, gedrukt wordende geeft een geluid van zich, alsof men koud water op gloeiende steenen liet druipen; de rups ¹⁾ heeft twee opstaande puntige hoorns, en is zeer taai tegen den dood", enz.

Blijkens de mededeeling van Nepveu (1770) en de verhandelingen der genoemde plantersvereeniging (1804) werden de „wormen" geregeld verwijderd.

Nog tegenwoordig is dit de voornaamste bestrijdingswijze tegen de boorders.

2) Wordt de *veenmol* (kotti-kotti) genoemd, ongetwijfeld het zelfde insect, dat nog tegenwoordig in Suriname als kotti-kotti (*Scapteriscus* sp.), in Br. West-Indië als „mole cricket" en op Porto Rico als „changa" bekend staat.

Teenstra (1835) die een goede beschrijving van het insect geeft, (dl. I blz. 302) zegt terecht: „Dit insect doet ongemeen veel kwaad in de tuinen, scherende het jonge plantsoen als met scharen af". Volgens hem kan men de kotti-kotti het best verdelgen door des nachts vuur te branden, waar de insecten in vliegen en verbranden ²⁾.

Reeds Nepveu (1770) spreekt over de *veenmol* die de jonge plantjes afsnijdt, zoodat er van de 1000 soms geen 15 overblijven; zoo ook Guizan (1788).

Ook door de planters uit Matappica (1804) wordt de *veenmol* genoemd. Men bestrijdt ze door s'avonds bij donkere maan op sommige plaatsen vuren te branden waar ze in vliegen.

Ook over insectenschade in de opgeslagen cacao wordt door eenige schrijvers gesproken (Guizan 1788, Verhande-

¹⁾ Blijkbaar wordt de volwassen boktor bedoeld, die een paar groote gebogen sprieten („puntige hoorns") heeft.

Een geheel gelijkloeiende beschrijving vindt men bij Porter, *Tropical Agriculturist*, 1833.

²⁾ Inderdaad komen ze op het licht af. (Vergl. bull. 23. Porto Rico Agr. Exp. Station: R.H. van Zwaluwenburg, *The Changa or West Indian Mole Cricket*.)

lingen 1804, Teenstra 1835); de aschbehandeling zou de cacao daartegen beschermen. Deze mededeelingen slaan vermoedelijk op de cacaomot (*Ephesia* sp.).

Verder wordt nog gerept van mieren ¹⁾, slakken, torren en aardvlooien (Verhandelingen 1804), herten en apen (Teenstra 1835) als beschadigers der cacao-boomen.

Een beschrijving van een of andere herkenbare ziekte heb ik niet gevonden. Wel wordt eenige malen gesproken over „vogelkaka” en „paruiken” (*Phthirusa* e.a. *Loranthaceae*) en patattenranken (*Ipomaea* sp.)

8. *Omvang der cultuur. Rentabiliteit*

De omvang der cultuur kan het best beoordeeld worden naar de exportcijfers (zie Hoofdst. II).

Zooals reeds gezegd is, beleefde de cacao-cultuur in den aanvang der 18de eeuw in Suriname een bloeiperiode. Nog omstreeks 1740 schreef een Surinaamsche planter, dat de cacao-cultuur meer winst afwerpt dan eenige andere cultuur, bijv. veel meer dan de koffieteelt, die twee maal zoo veel arbeiders vorderde. Hij berekent tien stuivers „schoon geld” per pond cacao, per akker van 185 boomen à 3 pd. per jaar dus F. 277.50. Van een akker koffie (670 boomen à 2 pd. 's jaars en 3 stuivers vrij geld per pond) krijgt men slechts f 201, terwijl dat veel meer werk vereischt; er zijn wel 2 maal zooveel arbeiders noodig als voor cacao. Voor een koffie- of cacao-plantage heeft men volgen hem 300—500 akkers noodig, voor een suikerplantage 1000 en meer. Hij rekent met één slaaf 2000 pond cacao te kunnen produceeren. Elders echter zegt hij voor 40000 boomen niet meer als 20 slaven noodig te hebben, wat dus zou komen op een onderhoud van 2000 boomen (meer dan 10 akker) per man ²⁾.

¹⁾ M. Buc'Hoz (1787), die Artur (Cayenne) citeert, noemt ook de termieten en parasolmieren (*Atta* sp.). De eerste verdelgt men door sublumaat in het nest en de gangen te strooien, de parasolmieren die soms in één nacht een heele aanplanting ontbladeren, door het nest om te woelen en er potten kokend water in te gooien.

²⁾ Of hij het onderhoud der kostgronden meerekent, blijkt niet. Labat (1725) rekent 1 slaaf op 2500 boomen of 5000 pond cacao.

Na 1740 is de cultuur door prijsdaling sterk achteruit gegegaan. Toen de prijs tot 5—6 stuivers daalde, hebben velen de cacao verlaten of weggekapt. „Die plant was sodanig verwaarloosd A° 1760 dat men nauwelijks in de Colonie meer pitten tot plantsoen kon bekomen, also de meeste planters die hadde verlaaten om de geringe prijze, schoon die boom als se eerst groot is wijnig onderhoud en de vrugt wijnig moeite vereyscht om die ter afscheeping bequaam te maaken. Doch de prijzen met den oorlog hoog gelooopen zijnde en nu nog op 10 à 12 stuivers blijvende is er weeder veel van aangeplant”. (Nepveu 1770).

Tot grooten bloei bracht de cultuur het echter niet. In dien tijd ongeveer kwam er bij de lage suikerprijzen een sterke opbloei van de kofficultuur, die toen veel meer winst afwierp dan suiker. Katoen was toen ook altijd zeer laag in prijs; later nam de prijs daarvan en daarmee de cultuur sterk toe (Blom 1800).

Volgens Nepveu heeft de ervaring geleerd, dat een plantage, die 60 slaven in het veld bracht, in goed land 60000 koffieboomen onderhouden kon (kostgronden meegerekend) in schraal land wel $\frac{1}{3}$ meer. Als er veel koffie te plukken viel, kwam men handen te kort, zoodat weleens de halve oogst verloren ging. Daarom acht Nepveu het beter 30000 koffie- en 30000 cacaoboomen te hebben. Men kan dan nog wel met 10—15 slaven minder toe voor het onderhoud. Het cacaoplukken kan altijd nog wel een 14 dagen uitgesteld worden. Men verliest zodoende geen product „behalve dat men dan twee pijlen op sen koker heeft so omtrent de misgewassen als ook met opsig tot de prijzen, die als de eene slegt dikwijls de andere favorabeler is.”

Volgens het bovenstaande neemt Nepveu aan, dat 15—20 veldslaven 30000 cacaoboomen onderhouden; dus per hoofd 1500 cacaoboomen, of 5.5—7.3 akker (bij een plantwijdte van 12 bij 12 voet, zooals Nepveu aangeeft).

Blom (1787) zegt dat er weinig cacaoplantages zijn. Op sommige koffie- en suikerplantages hebben de eigenaars

100—200 boomen aangeplant voor eigen gebruik, die soms al 50—60 jaar oud zijn.

Volgens Ludwig (1789) werd de cacao ook vaak langs de wegen geplant, omdat de boomen als ze groot zijn, veel schaduw geven.

Blom geeft een zeer gedetailleerde begroting voor een cacaoplantage van 360000 pond en een van 174000 pond. In het eerste geval zijn noodig: 480 akkers cacao met 120 000 boomen (dus 250 per akker) en 60 akkers kostgronden, totaal 540 akkers.

Deze kunnen bewerkt worden door 90 veldnegers. Daar bij komen gewoonlijk nog 3 negerofficieren, 3 kostwachtters, 5 timmerlieden, 1 metselaar, 3 kuipers ¹⁾, 2 ziekenoppassers, 1 koewachter, 1 visscher en jager, 2 negers in den moestuin, 4 op „commando” (voor Societeit of Gouvernement), 5 huismeiden, 30 ouden en malinkers (niet geschikt om te werken), 60 kinderen. Totaal 210.

Kosten van aanleg . . . . . f 146 650

Intrest en onderhoud . . . . . - 15 039

Onkosten (loonen, belasting enz.) . . - 5 525

De productie van 480 akker (120 000 boomen) wordt berekend op 3 pond per boom, dus 750 pond per akker, totaal 360 000 pond. Wanneer de cacao te Amsterdam op 8 stuiver per pond stond, had de planter 5 stuiver vrij geld en verdiende bijna 70 000 gld.

Wanneer de prijs daalde tot $3\frac{1}{16}$ stuiver, had de planter ruim 1 stuiver vrij geld per pond en verloor reeds (ongeveer f 1400).

De verdeling der gronden wordt als volgt genomen:

480 akker cacao (240 reserve)
 60 „ kostgrond (120 reserve)
 35 „ kostgrond voor de negers.
 30 „ polders ²⁾, paden enz.
 35 „ gebouwen, tuin, savane ³⁾.
 Totaal 1000 akkers.

¹⁾ Wat die negen ambachtslieden op een cacaoplantage moeten uitvoeren, is mij niet duidelijk.

²⁾ = polderdammen.

³⁾ = weide.

Voor de plantage van 174 000 pond is begroot:

aanleg	f 85 850
intrest, onderhoud	- 8 422
jaarlijksche onkosten	- 3 366

Bij $1\frac{1}{2}$ stuiver vrij geld per pond wordt nog winst behaald, bij $1\frac{1}{4}$ stuiver (d.i. als de prijs tot $3\frac{3}{8}$ stuiver daalt), wordt verlies geleden.

Volgens deze begrooting waren de productiekosten dus ongeveer 12—14 cent per K.G. en onderhield 1 veldneger 5 akker cacao (kostgronden inbegrepen).

In een latere publicatie (1801) rekent Blom, dat een neger kon onderhouden $4\frac{1}{2}$ akker suiker, 4 akker koffie, 6 akker cacao, 5 akker katoen, de kostgronden inbegrepen¹⁾. Guizan (1788) stelt 5 akker cacao, maar slechts $2\frac{1}{2}$ akker koffie per man.

Uit Blom's begrooting ²⁾ blijkt, dat de onkosten door vracht, assurantie, belasting enz. veroorzaakt, groot zijn ³⁾. verder dat men voor het gewichtsverlies gedurende de reis 10 % rekende. Zoodra de cacao zoover gedroogd was, dat ze geen gevaar meer liep om te verbroeien, werd ze verzonden, omdat anders de „mijt” er in kwam.

Cacaoplantages zoo groot als Blom in zijn begrooting aanneemt, kwamen waarschijnlijk niet voor.

Door Stedman wordt de cacaoplantage Alkmaar aan de Ben.-Commewijne beschreven, die toen (omstreeks 1775) een der grootste cacaoplantages was en elk jaar meer dan 80 000 pond produceerde (dus meer dan 10 % van de geheele export). Overigens ontbreken gegevens over de grootte der aanplantingen. Wel kan men voor de jaren

¹⁾ De Studiecommissie van het Sur. Studie Syndicaat stelde den kostprijs op circa 45 cent per K.G., de noodige arbeiders op ongeveer 1 per 3 akker; de opgaven varieerden van $2\frac{1}{2}$ —5 akker per man (Rapport 1919). Bij de tegenwoordige loonen is de kostprijs zeker aanmerkelijk hooger.

Voor andere begrootingen zie Bartelink (1884) blz. 66—68, Fauchère (Culture pratique du Cacaoyer, 1906) blz. 153—156, Encycl. Ned. W. Indië (1914) blz. 193.

²⁾ Voor details zie men het origineel na.

³⁾ Een tijdgenoot P. F. Roos (Redevoering over de oorzaken van 't verval en middelen tot herstel der volksplanting Suriname. Amsterdam 1784) rekent dat de planter van af de aflevering ongeveer 50 % verlies heeft en illustreert dat met een factuur van 1783 over 30 balen koffie.

1793 e.v. in de Surinaamsche Almanakken ¹⁾ nagaan, op welke plantage cacao aanwezig was. In die van 1793 en 1794 staat de plantage Alkmaar die omstreeks 1775 80000 pond 's jaars leverde, nog als koffie- en cacaoplantage geboekt; in de almanak van 1818 en volgende jaren is Alkmaar een suikerplantage.

Voor 1793 worden twee cacaoplantages opgegeven in de Orelanakreek (Sans Souci, La Sangsue); ook was er cacao aanwezig op Akkerboom, A la Bonheure (ben.-Commewijne) en Echtensrots (Matappicakreek). In 1816 waren er 5 (koffie- en) cacaoplantages.

In 1825 is op Tourtonne, Ma Retraite, Mariënbosch, Guadeloupe, Kulemborgsspruit (Matappica), Frederici's-gift, Johanna Catharina cacao aanwezig.

In 1831 werden nog andere plantages aan de beneden-Saramacca daaraan toegevoegd, ook Suzanna'sdaal. Verder wordt Coresburg (Orelanakreek) genoemd; 1839—1845 werden Geyersvliet, Ma Retraite, Tourtonne, Mariënbosch en eenige aan de Saramacca genoemd.

Volgens Lans (1842) was er in 1836 slechts 363 akker cacao aanwezig.

Voor 1850 en volgende jaren vindt men de met cacao beplante oppervlakte aangegeven in de Koloniale Verslagen.

---

¹⁾ Voor de jaren 1713—1742 vergelijk men bijlage I.

BIJLAGE I.

UITTREKSEL UIT SURINAAMSCH E PLANTAGE-INVENTARIS- SEN UIT HET TIJDPERK 1713—1742 (SAMENGESTELD DOOR MEVR. F. H. VAN ES).

Plantage	Kaart De Lavaux (1737)	Jaar inven- tarisatie	

GRONDEN BIJ PARAMARIBO

1. „Wolffenbuttcl”	—	1732	Enkele goede en slechte groepen ca- caoboomen.
„	—	1734	Verschillende akkers met cacao-be- planting. Een gedeelte met jonge vruchtdragende cacaoboomen.
2. „De Goede Hoop”	—	1733	Beplanting van groote en kleine ca- caoboomen.
3. „Kleine Hoop”	—	1726	(Gelegen buiten Paramaribo). Kleine groep aankomende cacaoboomen.
„	—	1728	Groep cacaooboomen, klein en slecht.
4. „L'Hermitage”	—	1731	(Gelegen op 't pad van Wanika). Ver- scheidene groepen vruchtdragende cacaoboomen 1 jaar oud. Groep 6 maanden oud, heel goed.

SURINAME-RIVIER

5. „Mopentibo”	109	1739	38 vruchtdragende en 100 jonge ca- caoboomen. Groep cacao oud 2 jaar door de droogte dood gegaan en in het volgend jaar weer gesupleyt met pitten.
„	109	1740	Kleine groep vruchtdragende cacao- boomen.
6. „Ornamibo”	106	1737	(Gelegen in de Paracreeq). Een groep jonge en een groep mooie vrucht- dragende cacaoboomen.
7. „Gelderland”	89	1727	50 vruchtdragende cacaoboomen.
„	89	1738	Groep cacaoboomen tusschen de kof- fie geplant; de meeste vruchtdra- gende.

GESCHIEDENIS DER CACAOCULTUUR IN SURINAME 201

Plantage	Kaart De Lavaux (1737)	Jaar inven- tarisatie	
8. „Chatillon”	88	1741	Groepje vruchtdragende cacao- boomen.
9. „Roode Bank”	77	1736	Groep cacao- boomen groot en klein.
10. „Overbrug”	66	1734	Groot gedeelte met jonge cacao- boomen en 22 groote vruchtdragende cacao- boomen.
11. „Watervliet”	29?	1738	(Gelegen in de Paracreeq). Groepje cacao- boomen zoo groot als klein.
12. „La Confianza”	64	1740	Klein groepje cacao- boomen, redelijk.
13. „La Diligenza”	56	1734	20 cacao- boomen van geene verwach- ting.
14. „Retirado”	44	1739	50 cacao- boomen groot en klein waar- van eenige vruchten dragen.
15. „Florenza”	16	1731	Groep vruchtdragende cacao- boomen.
16. „Wanica”	—	1725	(Gelegen in de creeq Cassiporre). 12 vruchtdragende cacao- boomen.
„	—	1740	500 cacao- boomen oud 9 jaar, staan heel goed.
17. „Bergendael”	5	1737	Enkele groepen cacao- boomen zoowel groot als klein.

PARAKREEK

18. „Spijtige Bakkes”	9	1742	Groot stuk cacao- grond met jonge en oude boomen; redelijk.
19. „Onverdaght”	10	1741	Drie groepen vruchtdragende cacao- boomen; nogal redelijk.
„	10	1742	Groep cacao- boomen oud 2 jaar.
20. „Ongegunt”	13	1736	Enkele cacao- boomen tusschen de cof- fie geplant.
21. „Vrijheid”	14	1739	Klein groepje cacao nogal redelijk.
„	14	1740	400 cacao- boomen zoo groot als klein enkele met vruchten; nogal redelijk.
22. „Osembo”	15	1735	(Gelegen in de Suriname-rivier, bij de Paracreeq). Klein groepje cacao- plantjes.
„	15	1738	Twee groepen cacao- boomen, waar- van enkele beginnen te bloeien.
„	15	1739	Een stuk beplant met cacao- boomen, zeer slecht.
23. „Sorgvliet”	16	1732	720 cacao- boomen tusschen de coffie geplant.
24. „Ongelegen”	70	1736	Veel cacao- beplanting waaronder goe- de vruchtdragende boomen.
25. „Overtoom”	19	1742	400 cacao- boomen; zoo goed als kwaad.

BIJLAGE I.

UITTREKSEL UIT SURINAAMSCH E PLANTAGE-INVENTARIS- SEN UIT HET TIJDPERK 1713—1742 (SAMENGESTELD DOOR MEVR. F. H. VAN ES).

Plantage	Kaart De Lavaux (1737)	Jaar inven- tarisatie	

GRONDEN BIJ PARAMARIBO

1. „Wolffenbuttcl”	—	1732	Enkele goede en slechte groepen ca- caoboomen.
„	—	1734	Verschillende akkers met cacao-be- planting. Een gedeelte met jonge vruchtdragende cacaooboomen.
2. „De Goede Hoop”	—	1733	Beplanting van groote en kleine ca- caoboomen.
3. „Kleine Hoop”	—	1726	(Gelegen buiten Paramaribo). Kleine groep aankomende cacaooboomen.
„	—	1728	Groep cacaooboomen, klein en slecht.
4. „L’Hermitage”	—	1731	(Gelegen op ’t pad van Wanika). Ver- scheidene groepen vruchtdragende cacaooboomen 1 jaar oud. Groep 6 maanden oud, heel goed.

SURINAME-RIVIER

5. „Mopentibo”	109	1739	38 vruchtdragende en 100 jonge ca- caoboomen. Groep cacao oud 2 jaar door de droogte dood gegaan en in het volgend jaar weer gesupleyt met pitten.
„	109	1740	Kleine groep vruchtdragende cacao- oboomen.
6. „Ornamibo”	106	1737	(Gelegen in de Paracreeq). Een groep jonge en een groep mooie vrucht- dragende cacaooboomen.
7. „Gelderland”	89	1727	50 vruchtdragende cacaooboomen.
„	89	1738	Groep cacaooboomen tusschen de kof- fie geplant; de meeste vruchtdra- gende.

GESCHIEDENIS DER CACAOCULTUUR IN SURINAME 201

Plantage	Kaart De Lavaux (1737)	Jaar inven- tarisatie	
8. „Chatillon”	88	1741	Groepje vruchtdragende cacaoboomen.
9. „Roode Bank”	77	1736	Groep cacaoboomen groot en klein.
10. „Overbrug”	66	1734	Groot gedeelte met jonge cacaoboomen en 22 groote vruchtdragende cacaoboomen.
11. „Watervliet”	29?	1738	(Gelegen in de Paracreeq). Groepje cacaoboomen zoo groot als klein.
12. „La Confianza”	64	1740	Klein groepje cacaoboomen, redelijk.
13. „La Diligenza”	56	1734	20 cacaoboomen van geene verwachting.
14. „Retirado”	44	1739	50 cacaoboomen groot en klein waarvan eenige vruchten dragen.
15. „Florenza”	16	1731	Groep vruchtdragende cacaoboomen.
16. „Wanica”	—	1725	(Gelegen in de creeq Cassiporre). 12 vruchtdragende cacaoboomen.
”	—	1740	500 cacaoboomen oud 9 jaar, staan heel goed.
17. „Bergendael”	5	1737	Enkele groepen cacaoboomen zowel groot als klein.

PARAKREEK

18. „Spijtige Bakkes”	9	1742	Groot stuk cacaoground met jonge en oude boomen; redelijk.
19. „Onverdagt”	10	1741	Drie groepen vruchtdragende cacao-boomen; nogal redelijk.
”	10	1742	Groep cacaoboomen oud 2 jaar.
20. „Ongegunt”	13	1736	Enkele cacaoboomen tusschen de koffie geplant.
21. „Vrijheid”	14	1739	Klein groepje cacao nogal redelijk.
”	14	1740	400 cacaoboomen zoo groot als klein enkele met vruchten; nogal redelijk.
22. „Osembo”	15	1735	(Gelegen in de Suriname-rivier, bij de Paracreeq). Klein groepje cacao-plantjes.
”	15	1738	Twee groepen cacaoboomen, waarvan enkele beginnen te bloeien.
”	15	1739	Een stuk beplant met cacaoboomen, zeer slecht.
23. „Sorgvliet”	16	1732	720 cacaoboomen tusschen de koffie geplant.
24. „Ongelegen”	70	1736	Veel cacao-beplanting waaronder goede vruchtdragende boomen.
25. „Overtoom”	19	1742	400 cacaoboomen; zoo goed als kwaad.

202 GESCHIEDENIS DER CACAOCULTUUR IN SURINAME

Plantage	Kaart De Lavaux (1737)	Jaar investitatie	
26. „Sorghoven”	21	1734	Groep van 33 oude slechte cacao- boomen van geen verwachting.
27. „Vollenhoven”	21	1735	(Gelegen in de Suriname-rivier bij de Paracreeq). Groep cacao- boomen 3 jaar oud van geen verwachting.
28. „Jaegersburg”	21 26	1737 1737	142 vruchtdragende cacao- boomen. Een groep cacao- boomen van 1—4 jaar zeer schraal door de droogte. Verschillende groepen van 6—14 maanden heel goed. Een kleine groep 3½ jaar oud waarvan de meeste vruchten dragen.
29. „Copimawabo”	27	1737	1000 meest vruchtdragende cacao- boomen, een groep van 500 cacao- boomen, geplant in basquitten.
30. „Beaulieu”	28	1739	(Gelegen in de Paracreeq). 1000 ca- caboomen van 1—4 jaar oud, we- nig vruchten.

COROPINEKREEK

31. „Corpinebo”	3	1739	(Gelegen in de creeq Corpiene). Groep cacao- boomen 3—4 jaar zeer mooi geplant tusschen de koffie. Verder groepen jonge cacao- boomen; rede- lijk wel.
32. „Tampoko autem- bo”	8	1738	(Gelegen in de Corpine-rivier). Veel groepen cacao- boomen waarvan 3 groepen zeer slecht de andere rede- lijk staan.
33. „Beekhuysen”	22	1741	(Gelegen in de Correpinecreeq). Ver- schillende groepen cacao- boomen, vrucht- en geen vruchtdragende. 585 boomen groot en klein hebben zeer van de frisjes geleden.

TAWAYCOERAKREEK

34. „Vreeland”	1	1733	(Gelegen aan de riviercreeq Tawari- courouw). Beplanting van jonge ca- caboomen.
35. „Bon Retour”	1 0	1735 1735	Groep vruchtdragende en een groep jonge cacao- boomen, redelijk. (Gelegen in de Tabaricoerouws creeq). Kleine groep cacao- boomen, redelijk.

GESCHIEDENIS DER CACAOCULTUUR IN SURINAME 203

Plantage	Kaart De Lavaux (1737)	Jaar inven- tarisatie	
36. „Mon Travail”	2	1739	(Gelegen in de Tawaricoeroecreeq). Drie groepen vruchtdragende boomen zoo groot als klein. Tusschen de koffie nog 50 cacaoboomen; zeer slecht.

PAULUS KREEK

37. „Aurora”	D	1730	400 kleine cacaoboomen de meeste van geen verwachting of dood.
„	D	1733	(Gelegen in de Surinamerivier in Pauluscreeq). Kleine groep jonge cacaoboomen, zeer goed.
38. „Weergevonden”	N	1733	Plantsoentje met cacaoboomen, 500 jong geplante cacaoboomen, voor het grootste gedeelte dood.
„	N	1737	Verschillende gedeelten met cacao-boomen.

SURNAUKREEK

39. „Hermitage”	O	1737	(Gelegen in de Surnowscreeq). 150 vruchtdragende cacaoboomen en verschillende akkers met cacao; al- len zeer goed.
40. „Sorgendaal”		1742	(Gelegen in de Surinowscreeq). Enke- le akkers met cacao beplant.

COMMEWIJNERIVIER

41. „Nieuwe Aanleg”	B2	1739	Kleine groep cacaoboomen.
42. „Sell”	A1	1736	Klein groepje cacaoboomen.
43. „Breukelerwaard”	A1	1737	Een paar kleine groepen cacaoboomen redelijk wel.
44. „Mijn Hoop”	G7	1740	Slechts 50 jonge cacaoboomen.
„	G7	1741	Slechts 150 cacaoboomen.
45. „Rosenburg”	11	1733	Twee groote groepen jonge cacaoboomen, zeer wel.
46. „Cannewappibo”	13	1738	26 goede vruchtdragende cacaoboomen.
47. „Arentsrust”	15	1725	Kleine groep cacaoboomen, nogal goed.
48. „Nieuwe Hoop”	46	1737	Twee groote groepen cacaoboomen van verschillende ouderdom.

204 GESCHIEDENIS DER CACAOCULTUUR IN SURINAME

Plantage	Kaart De Lavaux (1737)	Jaar inven- tarisatie	
49. „Macriabo”	21	1739	Groep vruchtdragende en een groep jonge cacaoboomen.
50. „Mon Plaisir”	22	1736	Groep cacaoboomen oud 2 jaar en een groepje kleine cacaoboomen.
51. „Bruinsburg”	23	1736	600 cacaoplantsoenboompjes nogal goed.
52. „Utrecht”	26	1734	Plantsoen van 2000 cacaoboomen.
„	26	1738	Verschillende plantsoenen met cacaoboomen van 2—18 maanden oud, redelijk wel, doch te dicht op elkander geplant.
53. „Camatie”	32	1736	Jonge aanplant van cacaoboomen.
54. „Klarenbeek”	41	1737	Vele groepen cacaoboomen waaronder verscheidene vruchtdragende.
55. „Crawassibo”	43	1735	Kleine cacaobeplanting.
56. „Goede verwachting”	55	1726	(Gelegen in de Bovendivisie van Commawine). 15 cacaoboomen bedorven door de insecten.

COMMETEWANE

57. „Augustenburg”	D	1739	(In de creeq van Commetuane). 3000 cacaoboomen van 1—3 jaar en van goede verwachting.
58. „Nieuwzorg”	E	1738	Twee groote groepen cacaoboomen waarvan een groep zeer slecht staat.
59. „Sinabo”	F	1733	(Gelegen in Commewina). Draagende kakouboomen.

CASSEWINICA

60. „Waycoribo”	f	1735	Slechts drie slechte cacaoboomen.

SARWAKREEK

61. „Roosendaal”		1737	Twee groepen cacaoboomen van weinig waarde.

TEMPATI

62. „L'Hermitage”		1732	(Gelegen in de Tampatycreeq). 200 cacaoboomen 2½ jaar oud, staan redelijk.

Plantage	Kaart De Lavaux (1737)	Jaar inven- tarisatie	
COTTICA-RIVIER			
63. „Kleine Hoop”	3	1735	Groep van 550 cacaoboomen, eenige slecht of van geen verwachting. Tweede groep nog al redelijk doch te dicht tusschen de koffie geplant.
64. „Nieuw Levant”	6	1733	Kleine groep cacaoboomen tusschen de koffie, zeer goed.
65. „Bijenkorf”	10	1740	Kleine groep cacaoboomen, redelijk.
66. „Geertruidenberg”	15	1740	300 cacaoboomen van 1—4 jaar oud.
67. „Monnikendam”	20	1737	Heel veel cacaoboomen groot en klein, de vruchtdragende van redelijke verwachting.
68. „Goede Uitzicht”	23	1737	Kleine groep jonge cacaoboomen.
„	23	1741	Groepje vruchtdragende cacaoboomen.
69. La Paix”	28	1724	121 vruchtdragende cacaoboomen.
„	28	1739	Verschillende groote groepen cacaoboomen van 1—7 jaar oud de meeste zeer fraaie met goede vruchten.
70. „Casipoera”	36	1738	Kleine groep cacaoboomen van 1—4 jaar redelijk wel, 500 zeer mooie boomen.
71. „	36	1739	Verschillende groepen cacaoboomen, zoowel vrucht- als onvruchtbaar.
72. „Altena”	49	1738	1200 cacaoboomen van 2—3 jaar oud; enkele oude boomen staan slecht.
73. „’s Heerenveen”	53	1736	Enkele paden beplant met cacaoboomen.
74. „Willemsberg” tus- schen	57 en 58	1740	Drie groepen vruchtdragende cacaoboomen, vierde groep geheel bedorven door droogte.
75. „Tweede Nieuw Mocha”	60	1738	Groep jonge en vruchtdragende cacaoboomen. De vruchtdragende oud 5 jaar, waarvan het grootste gedeelte slecht staat.
„	60	1738	Verschillende groote groepen vruchtdragende cacaoboomen, allen zeer wel.
„	60	1740	Groep jonge cacaoboomen en een groep vruchtdragende, oud 7½ jaar, nogal goed.
76. „De Vrede”	62	1733	197 vruchtdragende cacaoboomen-zoowel goed als slecht.

206 GESCHIEDENIS DER CACAOCULTUUR IN SURINAME

Plantage	Kaart De Lavaux (1737)	Jaar inventarisatie	
77. „Elk het Zijne”	63	1741	Twee groepen vruchtdragende cacao-boomen van 3—6 jaar de meeste heel goed.
78. „Schip moed”	64	1734	Verschillende stukken grond met cacao-boomen beplant enkele zeer slecht.
79. „Nieuw Clarenbeek”	i	1735	Een groep cacao-boomen.
MOTKREEK			
80. „Gulden Vrijheid”	A	1739	(Gelegen in de Motcreeq). Klein groepje jonge cacao-boomen.
81. „Jagerswoud”	F	1734	Groep cacao-boomen redelijk wel.
„	F	1736	Zeer veel jonge cacao-boomen. Een gedeelte met vruchtdragende cacao-boomen.
„	F	1737	Een groep jonge en een groep vruchtdragende cacao-boomen.
82. „De Toevlucht”	J	1733	Weynige cacao-beplanting.
„	J	1738	Klein groepje vrucht- en geen vruchtdragende cacao-boomen.
83. „Stolkwijk”	K	1738	Klein groepje cacao-boomen.
PERICA			
84. „Vriesenburg”	Y	1738	Kleine groep vruchtdragende cacao-boomen en begin van nieuwe aanplant.
85. „Wajamoe”	S	1740	Groote groep cacao-boomen van 2 tot 4 jaar oud, voor het grootste gedeelte goed.
86. „Corrisane”	P	1739	Kleine groep jonge cacao-boomen.
87. „Schoonouwen”	O/P	1741	Veel groote groepen cacao-boomen van 1—5 jaar allen in goede conditie.